

De Agenda voor de Toekomst

BROCHURE

Samen van het Schelde-estuarium
**EEN VEILIG, TOEGANKELIJK EN
NATUURLIJK TOPGEBIED MAKEN**

Daria Nepriakhina

Colofon

Verantwoordelijke uitgever:
Vlaams-Nederlandse Scheldec commissie
Jacob Obrechtlaan 3
4611 AP Bergen op Zoom

Redactie en lay-out:
Pantarein Publishing

Druk: Drukkerij Damen

Ludo Goossens

Beste lezer,

Het Schelde-estuarium is tegelijk een economisch topgebied, een natuurfenomeen met internationale allure en een aantrekkelijk recreatiegebied. Kortom, een waardevol gebied waar Vlaanderen en Nederland de vruchten van plukken. Maar die multifunctionaliteit maakt het Schelde-estuarium ook kwetsbaar: het is een complex systeem dat met heel wat uitdagingen te maken zal krijgen. Die uitdagingen mogen het toekomstbeeld – een veilig, natuurlijk en toegankelijk Schelde-estuarium – niet in het gedrang brengen.

Om de toekomst van het Schelde-estuarium veilig te stellen, zijn goed afgewogen beslissingen nodig. Daartoe ontwikkelde de VNSC de Agenda voor de Toekomst. Deze agenda start met een integraal onderzoeksprogramma voor de periode 2014 tot en met 2017. Dat programma bundelt de prioritaire studies voor een duurzame ontwikkeling van het Schelde-estuarium.

Wat staat er in de Agenda voor de Toekomst en hoe draagt deze agenda bij aan een veilig, natuurlijk en toegankelijk Schelde-estuarium? In deze brochure leest u er alles over.

Veel leesplezier!

Filip Boelaert & Peter Heij

Voorzitters van de Vlaams-Nederlandse Scheldec commissie

De Agenda voor de Toekomst

SAMEN VAN HET SCHELDE-ESTUARIUM EEN VEILIG, TOEGANKELIJK EN NATUURLIJK TOPGEBIED MAKEN

De Agenda voor de Toekomst: stap voor stap naar een duurzame balans	4
De uitdagingen in het Schelde-estuarium	6
Toegenomen getijslag	8
Zoetwaterproblematiek	9
Slibbalans	10
Zand en slib: hoofdrolspelers in sedimentbeheer	11
Zeespiegelstijging en waterveiligheid	12
Natuur in het Schelde-estuarium: beschermen en ontwikkelen	13
Capaciteitsstudie	14
Nieuwe Sluis voor Terneuzen	15

DE AGENDA VOOR DE TOEKOMST: **stap voor stap naar een duurzame balans**

In de Vlaams-Nederlandse Scheldec commissie (VNSC) zetten Vlaanderen en Nederland samen hun schouders onder het beheer van het Schelde-estuarium. De VNSC werkt vanuit een integrale aanpak, die tegelijk de veerkracht van de natuur versterkt, ons beschermt tegen overstromingen en de havens toegankelijk houdt. De Agenda voor de Toekomst duidt de noodzakelijke stappen aan om die duurzame balans op lange termijn te garanderen.

De Agenda voor de Toekomst start met een ambitieus onderzoeksprogramma.

Vlaanderen en Nederland ijveren samen voor een duurzame balans, om tot een veilig, natuurlijk en toegankelijk estuarium en een multifunctioneel watersysteem te komen. Maar de uitdagingen waar het Schelde-estuarium voor staat, worden alsmaar groter. Denk aan de klimaatopwarming en de zeespiegelstijging, de toenemende getijslag en de groeiende afmetingen van containerschepen.

PRIORITAIR ONDERZOEK

De VNSC heeft de Agenda voor de Toekomst ontwikkeld om een antwoord te formuleren op die naderende uitdagingen. Deze agenda start met een ambitieus onderzoeksprogramma. Dat programma bundelt de studies

die de komende jaren prioritair zijn om de toekomst van het Schelde-estuarium veilig te stellen. Het uiteindelijke doel: de balans tussen een klimaatbestendig, veilig, ecologisch veerkrachtig en economisch vitaal estuarium verder optimaliseren. Zo legt de Agenda voor de Toekomst een hernieuwde basis voor een gemeenschappelijk, adequaat en toekomstgericht beleid voor het Schelde-estuarium.

Het onderzoeksprogramma kijkt onder meer naar het huidige functioneren van het estuarium en het effect van klimaatverandering en menselijke ingrepen op belangrijke zaken zoals de evolutie van de zandplaten en de getijslag. Dit biedt kansen om veiligheid, natuur en toegankelijkheid op een evenwichtige manier te versterken.

Ludo Goossens

We onderzoeken onder meer het effect van menselijke ingrepen op het estuarium.

MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK

Een breed maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak is onmisbaar om voort te kunnen werken aan het unieke karakter en de kansen van het Schelde-estuarium. Daarom betreft de VNSC zoveel mogelijk stakeholders bij haar onderzoeken en projecten. Lokale en regionale overheden, havenbedrijven, natuur- en landbouworganisaties: ze krijgen allemaal een stem. De Agenda voor de Toekomst is overigens een vast punt op de agenda van de Schelderaad, het officiële adviesorgaan van de VNSC.

TOT EN MET 2017 EN VERDER

De Agenda voor de Toekomst bouwt voort op de resultaten van de eerste evaluatie van het Verdrag Beleid en Beheer. Dat verdrag sloten Nederland en Vlaanderen in 2005 om hun aanpak van het estuarium nog beter op elkaar af te stemmen. Het [eerste] onderzoeksprogramma van de Agenda voor de Toekomst reikt tot en met 2017. Maar de horizon van de toekomstagenda zelf reikt veel verder en sluit aan bij die van het Nederlandse Deltaprogramma en zijn Vlaamse equivalent Vlaamse Baaier [Langetermijnvisie voor de 21^e eeuw].

HOE KWAM DE AGENDA VOOR DE TOEKOMST TOT STAND?

De uitdagingen in het Schelde-estuarium

Centraal in de Agenda voor de Toekomst staan de uitdagingen in het Schelde-estuarium. Aan de hand van studies en monitoring onderzoeken we hoe we deze het beste kunnen aangaan. Daarmee onderbouwen we toekomstige beleidsbeslissingen. Met de Nieuwe Sluis van Terneuzen is ook een uitvoeringsproject opgenomen om de toegankelijkheid van het estuarium te verbeteren. Een overzicht.

- 1** De veiligheid van het kust- en voordeltagebied staat hoog op de agenda. Grensoverschrijdende oplossingen vinden voor de **zeespiegelstijging** en de **waterveiligheid** dringt zich op.
- 2** Door de groei van de Scheldehavens wordt een toename van het scheepvaartverkeer op de Westerschelde en haar aanlooproutes verwacht. Een **capaciteitsstudie** moet uitwijzen of de Schelde die toestroom veilig en vlot kan blijven afwikkelen.
- 3** Om de toegankelijkheid van de havens van Gent en Terneuzen te verbeteren wordt in het sluizencomplex in Terneuzen een **nieuwe sluis** gebouwd.
- 4** Voor het nieuwe sluizencomplex in Terneuzen, maar feitelijk voor het hele estuarium, wordt onderzoek gedaan naar de **zoetwaterproblematiek**. De uitdaging: voldoende zoet water garanderen bij elk toekomstig gebruik, met aandacht voor de gevolgen van de klimaatverandering.

- 5** Het verschil tussen de hoog- en laagwaterstand neemt toe. Die **toegenomen getijslag** is vooral merkbaar vanaf Antwerpen en stroomopwaarts. De Agenda voor de Toekomst zoekt naar oorzaken en mogelijke maatregelen.
- 6** In de Zeeschelde wordt een hogere concentratie aan slib vastgesteld. Die verandering in de **slibbalans** moet in de gaten worden gehouden want ze kan een voorbode zijn van een omslag naar een 'hypertroebel' systeem. Onderzoek moet de oorzaken van zo'n omslag in kaart brengen en een beeld schetsen van de nodige maatregelen.

De toenemende druk op het estuarium en de gebieden eromheen vraagt ook om een breed gedragen visie op **natuurontwikkeling**. De Agenda voor de Toekomst wordt benut om essentiële kennis over het ecologisch functioneren van het estuarium te ontwikkelen en te delen en om samen met de stakeholders een strategie uit te stippelen die de veerkracht van de unieke Scheldenatuur versterkt.

Het estuarium functioneert als één geheel. Daarom benadert de VNSC het op een integrale manier.

MONITORING

Om de toestand van het Schelde-estuarium precies in kaart te brengen, is het noodzakelijk alle aspecten van het systeem te meten. Wetenschappers en terreinbeheerders doen dit gezamenlijk. Het gaat om bodemmetingen en waterstanden, maar ook om het slibgehalte in het rivierwater en een breed scala aan ecologische zaken, van algen tot en met vogels en vissen. De meetresultaten worden geanalyseerd met computermodellen. Met de resultaten kunnen we het Schelde-estuarium beter begrijpen, vervolgstudies van input voorzien en aanbevelingen doen voor het beleid en beheer van het estuarium.

EÉN GEBIED, EÉN INTEGRALE AANPAK

De VNSC benadert het Schelde-estuarium heel bewust op een integrale manier. Het estuarium, inclusief de monding, overschrijdt landsgrenzen, maar functioneert als één geheel. Daarom worden alle onderzoeksthema's van het estuarium in samenhang onderzocht. De focus van de onderzoekers ligt dus tegelijkertijd op getijslag, zoetwaterproblematiek, slibbalans, zeespiegelstijging, waterveiligheid en natuur.

SAMEN MET DE STAKEHOLDERS

De resultaten van de Agenda voor de Toekomst worden gedeeld met de stakeholders. Dat is belangrijk om zo vroeg mogelijk een consensus te hebben over de wetenschappelijke feiten en de interpretatie ervan. Met een gedeeld beeld over het functioneren van het Schelde-estuarium zijn we klaar voor volgende stappen: de beleidsvorming en de uitvoering daarvan. De voortgang van de uitvoeringsprojecten zal ook weer nauwkeurig gemonitord worden.

De Agenda voor de Toekomst wil de veerkracht van de natuur nog verder versterken.

WIE VOERT HET ONDERZOEK UIT?

Om het onderzoek en de monitoring in het Schelde-estuarium te coördineren, werd al bij het ontstaan van de VNSC een werkgroep Onderzoek en Monitoring opgericht. De afgelopen jaren bracht die heel wat relevante kennis samen. De werkgroep zet sinds 2014 haar schouders onder de onderzoeksthema's van de Agenda voor de Toekomst.

Verschillende projectgroepen buigen zich over de thema's en wisselen intensief informatie met elkaar en met stakeholders uit. De onderzoeksprojecten worden uitgevoerd door gespecialiseerde studie bureaus en partnerorganisaties, zoals Deltares, het Waterbouwkundig Laboratorium Borgerhout en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek.

Ludo Goossens

Toegenomen getijslag

De getijslag, het verschil tussen de hoog- en laagwaterstand, neemt toe. Dat is niet wenselijk, want het risico op overstromingen stijgt, schepen krijgen het lastiger bij de doorvaart en de ecologische omstandigheden verslechteren.

De toegenomen getijslag heeft onder meer gevolgen voor de toegankelijkheid van het Schelde-estuarium.

WAT IS DE UITDAGING?

Uit metingen sinds het begin van de twintigste eeuw blijkt de getijslag te zijn toegenomen.

Honderd jaar metingen van de maximale getijslag

	MELLE	TIELRODE	ANTWERPEN
1910	1,70 m	4,20 m	4,50 m
2010	2,60 m	5,50 m	5,30 m

In Melle (nabij Gent) is het verschil tussen hoog- en laagwater met 50% gegroeid. Honderd jaar geleden werd de sterkste getijslag in Antwerpen gemeten, vandaag is dat veel meer stroomopwaarts, nabij Tielrode (ten westen van Temse).

De toegenomen getijslag betekent, naast gestegen hoogwaterstanden, ook een verlaging van de laagwaterstanden. Dat belemmert de toegankelijkheid van het Schelde-estuarium. De bijbehorende veranderingen in stroming hebben bovendien verschillende effecten op de natuur. Zo worden de oevers steiler en neemt de afwisseling in platen, schorren en slikken af. Vogels kunnen er minder goed terecht om te broeden en voedsel te zoeken. Meer getijslag betekent ook dat er extra slib het estuarium kan binnenvloeien, wat vooral gevolgen heeft voor de Zeeschelde.

WAT ONDERZOEKEN WE?

We willen weten wat de precieze oorzaken zijn van de toegenomen getijslag. Deze aspecten spelen daarbij een rol:

- + De keuzes in het beheer van geulen en de bestemming van het gebaggerde sediment. Het **uitdiepen van de vaargeulen** tijdens de eerste en tweede verruiming, in combinatie met de **zandwinning** en de stortstrategie, leidde tot minder weerstand voor de getijgolf. Waarschijnlijk is dit ook een van de oorzaken van de slibtoename in het oostelijk deel van het estuarium.
- + Elk estuarium is als een trechter: in stroomopwaartse richting wordt het nauwer. Dat stuwt de waterstanden omhoog. De bodemwrijving en de intergetijdengebieden, zoals schorren en slikken, temperen dat effect. De bedijkingen langs het Schelde-estuarium doen dat effect teniet. Het estuarium heeft de laatste eeuwen een **sterkere trechtervorm** gekregen.
- + Omdat de **zeespiegel stijgt**, wordt het estuarium gemiddeld dieper. Ook dat doet de getijslag toenemen, maar waarschijnlijk in mindere mate dan de eerste twee oorzaken. Bovendien stijgen de hoogwaters mee met de zeespiegel.

Als we een nog beter zicht hebben op de oorzaken van de veranderingen in de getijslag, gaan we na met welke maatregelen we het estuarium hierin beter kunnen laten functioneren.

Zoetwaterproblematiek

In de toekomst zijn er mogelijk problemen met de beschikbaarheid en de afvoer van zoet water. Een goede balans tussen zoet en zout is van groot belang voor een ecologisch gezond estuarium en voor de slibbalans.

Rijkswaterstaat, Ruimte voor de Rivier / PDR

Het Volkerak-Zoommeer wordt in de toekomst mogelijk weer zout.

WAT IS DE UITDAGING?

Kenmerkend voor elk estuarium is de overgang van zoet naar zout water. Beide wisselen elkaar af, dankzij het spel van eb en vloed en de seizoenen. Het is een van de redenen voor de grote ecologische rijkdom in en rond een estuarium. Een grotere zoutindringing zal ecologische evenwichten negatief beïnvloeden. Het moet ook zoveel mogelijk vermeden worden vanwege het belang van industrieën rond de rivier: hun processen zijn ingesteld op een bepaald zoetwatergehalte. Tijdens periodes met veel neerslag, zoals in de herfst en de winter, moet het zoete water goed en veilig afgevoerd kunnen worden, om wateroverlast te voorkomen.

De zoetwatervoorziening en de zoetwaterafvoer in het Schelde-estuarium staan onder druk. Dat komt hoofdzakelijk door de verdiepingen van de vaargeul en het gebruik van sluisen. Ook toekomstige plannen voor het Schelde-estuarium hebben invloed op het zoet-zoutgehalte. Het Volkerak-Zoommeer was voor de Deltawerken zout. Ondertussen is het een zoetwatermeer geworden met veel voedingsstoffen en hinderlijke algenbloei (on-

der meer blauwalgen) die de waterkwaliteit aantasten. Dat heeft negatieve gevolgen voor het toerisme en de recreatie in het gebied. Daarom zijn er plannen om te bekijken of het Volkerak-Zoommeer weer zout kan worden gemaakt. Op termijn zou dat kunnen betekenen dat het oostelijk deel van het Schelde-estuarium meer zout water ontvangt. Een situatie waar we nu al oplossingen voor moeten bedenken. Ook de Nieuwe Sluis in Terneuzen, die in 2021 in gebruik wordt genomen, kan het zoutwatergehalte doen toenemen. Daarom moet het Scheldewater er misschien anders verdeeld worden. Daar wordt nu al onderzoek naar gedaan.

WAT ONDERZOEKEN WE?

We willen precies weten hoe de aan- en afvoer van zoet en zout water in het Schelde-estuarium verloopt en welke mogelijke problemen dat veroorzaakt. Vlaanderen en Nederland houden zich nu al intensief bezig met de problematiek van een teveel en tekort aan zoet water. We onderzoeken of die aanpak volstaat om in toekomstige behoeften te kunnen voorzien.

Slibbalans

De hoeveelheid slib in de Zeeschelde lijkt toe te nemen. Zo'n verandering in de slibbalans moet in de gaten worden gehouden en worden begrepen. Er is een risico dat het de voorbode is van een evolutie naar een 'hypertroebel systeem'.

WAT IS DE UITDAGING?

In andere estuaria (de Eems in Duitsland en de Loire in Frankrijk) is er zo veel slib binnengekomen dat het een ander evenwicht heeft veroorzaakt, dat 'hypertroebel' wordt genoemd. Dat heeft grote gevolgen voor de ecologie (zuurstoftekorten) en de toegankelijkheid (meer baggeren nodig). We spreken dan van een systeemomslag. We moeten vermijden dat het zover komt voor de Zeeschelde.

Door de grote hoeveelheid slib neemt de weerstand voor de getijgolf af: de bodem wordt gladder. Daardoor nemen de getijslag (zie p. 8) en de stromingsverschillen tijdens eb en vloed verder toe. Is de systeemomslag eenmaal opgetreden, dan is het bijzonder moeilijk om naar de oorspronkelijke toestand terug te keren. Dat stellen we vast in de rivier de Eems.

WAT ONDERZOEKEN WE?

We weten dat een toename van het slib een systeemomslag in de hand kan werken. Maar het is nog lang niet duidelijk welke factoren er allemaal meespelen. Nauwkeuriger onderzoek naar het ontstaan van een systeemomslag is nodig. Daarvoor monitoren we heel secuur de ontwikkelingen in het estuarium. Zo hopen we te weten te komen hoe we een systeemomslag kunnen vermijden. Een mogelijke oplossing is slib meer richting de zee te storten. Ook wordt onderzocht of we het zand in de Zeeschelde moeten behouden. Aan Nederlandse zijde is de zandwinning inmiddels stopgezet.

Door de hoeveelheid slib te monitoren hopen we een systeemomslag te vermijden.

Edwin Paree

Anita Eijlers

Erwin Paree

Zand en slib

HOOFDROLSPELERS IN SEDIMENTBEHEER

Sedimentbeheer is een rode draad door de Agenda voor de Toekomst. Dat is logisch, want door het spel van eb en vloed verplaatst de Schelde jaarlijks vele miljoenen kubieke meters zand en we baggeren en storten zelf elk jaar alleen al in de Westerschelde ook zo'n tien miljoen kubieke meter zand en slib. Dat is een half voetbalveld, zo hoog als de Mont Blanc. Daarmee grijpen we heel direct en grootschalig in op de bodem van het Schelde-estuarium.

WAT IS DE UITDAGING?

De belangrijkste manier om de processen in het Schelde-estuarium te bespelen, is door invloed uit te oefenen op zand en slib. Slimmer sedimentbeheer kan bijdragen aan het temperen van de getijslag [zie p. 8]. We kunnen er ook de functies van het estuarium op een duurzame manier mee in balans brengen. Door te baggeren maken we de havens toegankelijker. Die baggerspecie moet ergens naartoe. Door slim te storten profiteert ook de natuur en neemt tegelijkertijd de veiligheid van tienduizenden omwonenden toe.

Om slim te kunnen storten, ontwikkelden Vlaanderen en Nederland de methode van 'flexibel storten': de baggerspecie wordt op specifieke plaatsen teruggestort, met respect voor het meergeulenstelsel. Op basis van meetgegevens worden de meest geschikte locaties gekozen voor het terugbrengen van de baggerspecie. Daarbij wordt het principe aangehouden dat er zo veel mogelijk gestort wordt op plaatranden om het ecologisch waardevol areaal te vergroten. Daarna volgen stortplaatsen in de hoofd- en nevengeulen.

WAT ONDERZOEKEN WE?

We onderzoeken welke invloed menselijke ingrepen hebben op de sedimenthuishouding in het Schelde-estuarium en wat de wisselwerking is met natuurlijke zand- en slibtransporten. Daarvoor voeren we onder meer bodemmetingen uit en houden we de waterstanden in de gaten. We volgen ook het slibgehalte in het water op. De monitoringsresultaten stellen ons bovendien in staat om onze strategie van flexibel storten te verfijnen.

Zeespiegelstijging en waterveiligheid

De veiligheid van het kust- en voordeltagebied staat hoog op de agenda. We zoeken volop maatregelen om met zeespiegelstijging om te gaan. Uiteraard hebben we ook aandacht voor de waterveiligheid in de rest van het estuarium.

WAT IS DE UITDAGING?

De klimaatverandering is een feit. En ze stelt ons voor enorme uitdagingen, zoals de stijging van de zeespiegel en zwaarder stormweer. Daar zijn de Vlaamse en Nederlandse kust en ook het Schelde-estuarium gevoelig voor. Op langere termijn komt de waterveiligheid meer onder druk te staan.

Het project Vlaamse Baaien en het Nederlandse Delta-programma reiken oplossingen aan om die dreiging het hoofd te bieden. Om te vermijden dat ingrepen alleen lokaal soelaas brengen en elders de situatie zouden verslechteren, moeten de onderzoeksprogramma's van Vlaamse Baaien, het Deltaprogramma en de Agenda voor de Toekomst zorgvuldig op elkaar worden afgestemd, met aandacht voor maatregelen op korte en lange termijn.

WAT ONDERZOEKEN WE?

We onderzoeken de waterveiligheidsstrategieën en het waterveiligheidsbeleid in Vlaanderen en Nederland, met bijzondere aandacht voor het kust- en voordeltagebied. We willen weten hoe het met de zandvoorraden aan de kust en de monding gesteld is en hoe we met gericht sedimentbeheer de veiligheid van de kust, het mondingsgebied en de rest van het Schelde-estuarium kunnen versterken. Omdat het Schelde-estuarium de landsgrenzen oversteekt, bekijken we terzelfder tijd hoe Vlaanderen en Nederland hun veiligheidsstrategieën optimaal op elkaar kunnen afstemmen.

Door de kust te versterken, zoals in Waterdunen, beschermen we de Vlaamse en Nederlandse kust én het Schelde-estuarium tegen de zeespiegelstijging.

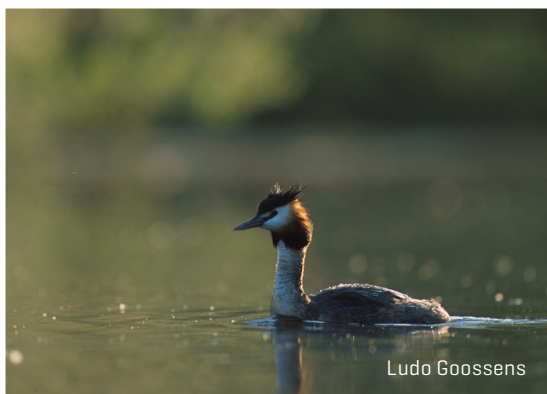
Natuur in het Schelde-estuarium: BESCHERMEN EN ONTWIKKELEN

Het Schelde-estuarium is een natuurfenomeen. Het spel van eb en vloed zorgt voor een uniek landschap van platen, slikken en schorren met zeldzame flora en fauna. Elk jaar komen duizenden vogels broeden op de oevers van de Schelde. Vissen als de rivierprik en de fint voelen zich opperbest in het rivierwater. En kleine bodemdierpjes hebben een ideale thuis gevonden in de slikken en de schorren.

WAT IS DE UITDAGING?

De natuur in het Schelde-estuarium is zeldzaam. Ze maakt deel uit van het Europese Natura 2000-netwerk. Er is afgesproken de natuurgebieden binnen dat netwerk te beschermen en waar nodig te ontwikkelen en te herstellen. Aan Natura 2000-gebieden zijn instandhoudingsdoelstellingen gekoppeld: doelen die gerealiseerd moeten worden om de natuur voldoende kansen te geven.

Dat is ook in het Schelde-estuarium nodig, want de natuur heeft daar te lijden gehad onder menselijke ingrepen, onder meer door de toegenomen getijslag, extra slibtoevoer en het verdwijnen van areaal overstroombaar gebied. Vlaanderen en Nederland maakten in het Verdrag Ontwikkelingsschets 2010 afspraken om de natuur in het Schelde-estuarium te herstellen. In Vlaanderen gebeurt dat onder de vlag van het Sigmaphan. Nederland voert het Natuurpakket Westerschelde uit. Het is en blijft belangrijk om onderzoek te doen naar de manier waarop de veerkracht van de natuur op lange termijn op een duurzame manier kan worden versterkt. Een breed maatschappelijk draagvlak is daarbij onontbeerlijk.

Ludo Goossens

De fuut en de rietorchis zijn thuis in het Schelde-estuarium.

WAT ONDERZOEKEN WE?

We willen weten of de instandhoudingsdoelstellingen haalbaar zijn. Daarnaast toetsen we of de doelstellingen voldoende bijdragen aan de veerkracht van de natuur in het Schelde-estuarium. Bovendien worden de baten van de geplande natuurontwikkelingsprojecten bestudeerd. Waar nodig stellen we nieuwe maatregelen op om de typische habitats en leefgemeenschappen weer volop tot ontplooiing te laten komen.

De stakeholders hebben een belangrijke stem. We polsen regelmatig naar hun ideeën. Hun inbreng is nodig om te komen tot een breed gedragen visie op toekomstige natuurontwikkeling. Alleen zo kunnen we de veerkracht van de natuur nog verder versterken.

Ludo Goossens

Capaciteitsstudie

Door de groei van de Scheldehavens verwachten we een toename aan containerschepen op de Westerschelde en haar aanlooproutes, het Kanaal Gent-Terneuzen en de Beneden-Zeeschelde. Een capaciteitsstudie moet uitwijzen of het Schelde-estuarium die toename vlot en veilig kan blijven afwikkelen.

Ludo Goossens

Een capaciteitsstudie moet aantonen of de Schelde de verwachte toename van het scheepvaartverkeer kan blijven behappen.

WAT IS DE UITDAGING?

In de dokken van de havens van Antwerpen, Gent, Terneuzen en Vlissingen meren steeds meer containerschepen aan. Dat is goed nieuws voor de groei van de vier Scheldehavens, maar het is nog niet zeker of de Schelde al dat scheepvaartverkeer kan blijven slikken. Zo worden meer getij-onafhankelijke schepen verwacht, maar ook schepen die afhankelijk zijn van een bepaald tijvenster. Een capaciteitsstudie moet aantonen welke invloed de verwachte schaalvergroting van de Scheldehavens heeft op de capaciteit van de vaarweg.

WAT ONDERZOEKEN WE?

Eerst analyseren we de capaciteit van de vaarweg vandaag en in 2035. We onderzoeken alle factoren: het getij en de breedte van de vaarweg, de rol van sleepboten en loodsen, en het aantal schepen dat door de sluisen passeert. Na die eerste fase formuleren we oplossingen voor mogelijke knelpunten. We zoeken in eerste instantie naar nautische maatregelen, bijvoorbeeld een aangepast verkeersmanagement. Infrastructuuringrepen, zoals de optimalisatie van de vaargeul, komen pas in beeld als die nautische ingrepen niet volstaan.

WIE VOERT DE CAPACITEITSSTUDIE UIT?

De VNSC en de Permanente Commissie van Toezicht op de Scheldevaart [PC] beslisten gezamenlijk dat een capaciteitsstudie nodig is. Ze voeren de studie samen met de Scheldehavens uit. De opvolging en begeleiding

van de studie gebeurt door de Begeleidingscommissie Capaciteitsstudie. Daarin zetelen leden van de VNSC, vertegenwoordigers van de Scheldehavens, het loodswezen en de Gemeenschappelijke Nautische Autoriteit.

Nieuwe Sluis voor Terneuzen

De havens van Gent en Terneuzen zijn steeds minder vlot bereikbaar. Het sluisencomplex in Terneuzen is vandaag een knelpunt, met hoogoplopende wachttijden. Om de toegankelijkheid van de havens van Gent en Terneuzen te verbeteren komt er in het sluisencomplex in Terneuzen een Nieuwe Sluis.

WAT IS DE UITDAGING?

Het sluisencomplex in Terneuzen is een van de meest gebruikte in Europa. Elk schip dat de havens van Gent of Terneuzen aandoet, moet erlangs. In de toekomst passeert ook het binnenvaartverkeer met bestemmingen tot aan Parijs de sluisen in Terneuzen. Die boten bevaren dan het nieuwe Seine-Scheldeproject dat het Schelde- en het Seinebekken met elkaar gaat verbinden.

Tegenwoordig komt het geregeld tot opstoppingen aan het sluisencomplex, dat bestaat uit de Oost- de West- en de Middensluis. Zeeschepen kunnen enkel door de Westsluis, maar moeten soms binnenvaartschepen laten voorgaan wegens een gebrek aan capaciteit van de andere twee sluisen. Omdat zeeschepen enkel via de Westsluis kunnen, komt de vrije doorvaart in gevaar als er daar iets misloopt. Bovendien kunnen schepen met veel diepgang vandaag enkel bij vloed de sluis in. Ook dat verhoogt de wachttijden. Om de competitiviteit van de havens van Gent en Terneuzen te blijven waarborgen, is een schaal- en capaciteitsvergroting dus noodzakelijk.

HOE PAKKEN WE DE UITDAGING AAN?

De huidige Middensluis wordt vervangen door de Nieuwe Sluis. Die wordt 427 meter lang, 55 meter breed en 16 meter diep. Daarmee voldoet ze meteen aan de New Panamax-normen: schepen die door het nieuwe sluisencomplex in Panama kunnen, kunnen ook het Kanaal Gent-Terneuzen bereiken.

De huidige Middensluis ligt te laag om de waterveiligheid op lange termijn te garanderen. Daarom komt de Nieuwe Sluis twee tot drie meter hoger te liggen. Als de waterstand op het kanaal te hoog dreigt te worden, kan er gemakkelijk via de Nieuwe Sluis gespuid worden. Zo beschermt ze tegen hoogwater.

Mark Neelemans Fotografie

Om de competitiviteit van de havens van Gent en Terneuzen te verzekeren, wordt het sluisencomplex in Terneuzen vernieuwd.

WIE VOERT HET PROJECT NIEUWE SLUIS UIT?

De plannen voor de Nieuwe Sluis dateren van 2012 en zijn voorbereid door een Vlaams-Nederlands projectteam. De uitwerking houdt rekening met technische vereisten, zoals de techniek om het waterniveau te regelen of om overtollig water uit het achterland richting Westerschelde te spuien. Maar de aandacht gaat evenzeer naar allerlei omgevingsfactoren, zoals de mogelijke milieueffecten en een vlotte en veilige passage van het wegverkeer langs het sluisencomplex.

Oorspronkelijk werkte het projectteam twaalf mogelijke varianten voor de sluis uit. Die lijst werd teruggebracht naar drie technisch en financieel haalbare varianten die met modelberekeningen grondig werden getest. Dankzij de inbreng van stakeholders en omwonenden kwam er één variant uit de bus: de voorkeursvariant. Rijkswaterstaat is verantwoordelijk voor de bouw van de sluis. Die is gepland vanaf 2017. In 2021 kan het eerste schip door de sluis varen.

Vlaams-Nederlandse Scheldecommissie

POSTADRES

Postbus 299
4600 AG Bergen op Zoom

BEZOEKADRES

Jacob Obrechtlaan 3
4611 AP Bergen op Zoom

CONTACTGEGEVENS

+ 31 (0)164 212 800
info@vnsc.eu

